

**МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

*БАКУМЕНКО В.Д., Д.ДЕРЖ.УПР., ПРОФЕСОР,
САГАЧКО Ю.М., К.Е.Н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кризові явища в економічній та соціальній сферах суспільного розвитку свідчать насамперед про неефективність здійснених останнім часом відповідно до нових політико-ідеологічних і соціально-економічних орієнтирів спроб трансформувати систему державного управління в Україні. Вказані обставини вимагають особливої уваги до проблем управління з боку державних інститутів та, природно, науки. У міру створення і розвитку нового апарату державного управління мають розширюватися та поглиблюватися наукові уявлення у цій галузі, оскільки змінюється не тільки конкретика його діяльності, але й найбільш типові риси та властивості, що має першорядне значення для розвитку як теорії, так і практики управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття управління всім відомий термін, але його значення ми скоріше за все трактуємо інтуїтивно. Проблема розуміння поняття управління його застосування є на сьогоднішній день складним завданням. Потрібна нова концепція управління, яка виходила б з об'єктивних потреб переходу до цивілізованого ринку, ураховувала б специфічні умови становлення Української держави. Та для цього необхідно методологічно правильно визначити сутність і поняття управління, оскільки тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого.

Питаннями сутності державного управління присвячено велику кількість наукових праць. Серед вчених, які займалися розробкою цього питання слід відзначити В.Б. Авер'янова, Б.П. Курашвілі, А.О. Дегтяря, О.М. Бандурку, Ю.П. Битяка, В.Ф. Опришка, С.В. Ківалова, Ю.О. Оболенського, Н.П. Матюхіну Г.П. Ситника, В.М. Мартиненка, Ю.О. Куца та ін. І зрозуміло, що таке розмаїття вчених тягне за собою і відповідне розмаїття визначень поняття

«державне управління». Але в свою чергу всі науковці визнають і підкреслюють ту обставину, що державне управління серед усіх видів управління посідає особливе місце, зумовлене властивостями, притаманними лише йому, поміж яких називають такі характерні риси як масштабність та універсальність. Це означає, що воно поширюється на всі сфери життєдіяльності суспільства. Крім того, органи державного управління всіх рівнів від місцевих до центральних мають можливість адміністративного розсуду, тобто, регулювати відносини в певних межах, встановлених чинним законодавством [1, с. 101].

Результати досліджень з методології державного управління знайшли своє відображення у монографіях, наукових та науково-методичних виданнях таких вчених як Нижник Н.Р., Машков О.А., В.М. Князева, Бакуменко В.Д., Фаренік С.А., Надолішній П.І., Лутовий В.І. [2-9].

Формулювання цілей статті. Є розробка та впровадження сучасної методології державного управління в практичній діяльності державних службовців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічний інструментарій, яким користуються державні службовці при виконанні своїх функцій, досить обмежений. Це обумовлено кількома причинами. Велику роль відіграють управлінські стереотипи і традиції, орієнтовані, перш за все, на інтуїцію та здоровий глузд. При цьому навіть новітні методологічні засоби підтримки управлінської діяльності випадають з поля зору працівників державних органів влади і управління. Поширеною є також ситуація, за якої державні службовці не сприймають нові методи, мотивуючи це тим, що вони складні у використанні, потребують значних витрат часу тощо. Така реакція є наслідком того, що управлінці не мають достатніх знань стосовно сучасної методології державного управління, а також навичок та умінь щодо її використання в практичній роботі. Хоча на противагу цьому є досвід розвинених країн, який носить позитивний характер. Так, у Франції здійснено уніфікацію вимог до прийому на державну службу, підготовка службовців і проходження ними кар'єри. Визначальною є орієнтація і забезпечення державної служби персоналом, підготовленим до різних аспектів управлінської діяльності в сучасних умовах: від розробки до реалізації державної політики [10]. У Польщі нинішнє бачення професійної підготовки в державній службі полягає в тому, що важливо враховувати взаємозв'язок між формами навчання і потребами в навчанні [11].

Виходячи з вищесказаного, необхідно провести певну організаційну й навчально-методичну роботу, спрямовану на часткову ліквідацію прогалин як щодо практичного впровадження в управлінську практику сучасної науково обґрунтованої методології, так і навчання державних службовців сучасним підходам, принципам та методам державного управління.

Результати, отримані внаслідок проведення комплексу досліджень, можуть бути використані такими шляхами.

По-перше, доцільне розповсюдження відповідних методичних рекомендацій в органах державного управління як інструменту для практичного керівництва у поточній роботі. В результаті державні службовці на різних рівнях й в різних галузях державного управління отримають можливість обґрунтовано вибирати та коректно використовувати ті чи інші сучасні принципи, підходи, моделі та методи державного управління в своїй практичній діяльності, що сприятиме підвищенню її наукової обґрунтованості, а відповідно й ефективності.

По-друге, вони мають стати основою спеціального модулю «Сучасна методологія державного управління», який доцільно включити до навчальної програми підготовки магістрів державного управління (за спеціальностями «Державне управління» та «Державна служба»), за загальною складовою - удосконалення та оновлення знань і умінь з питань методологічного забезпечення державного управління; за функціональною складовою - здобуття додаткових знань і умінь щодо використання сучасних методів при здійсненні своїх обов'язків; за галузевою складовою - здобуття додаткових знань, умінь з новітніх досягнень у методологічному інструментарії відповідно до специфіки сфери діяльності працівників тих чи інших управлінських структур.

По-третє, доцільне поширення цих результатів в мережі Internet на сторінках Web-сайтів Голодержслужби України. Це дасть можливість працівникам державних органів влади та органів місцевого самоврядування оперативно ознайомлюватися з новим методологічним інструментарієм державного управління, використовуючи переваги новітніх інформаційних технологій. В перспективі, враховуючи розвиток дистанційної форми навчання через глобальну комп'ютерну мережу, бажана розробка Internet-варіанту модулю «Сучасна методологія державного управління» й включення його до курсу дистанційного навчання державних службовців.

Висновки. Невдалі спроби трансформувати систему державного управління в Україні призвели до кризових явищ як в економічній сфері та і соціальної. Тому стає необхідним на початковому етапі ліквідувати прогалини щодо практичного впровадження в управлінську практику сучасної науково обґрунтованої методології шляхом проведення організаційної й навчально-методичної роботи.

Література.

1. **Завальна Ж.В.** Щодо питання договірної регулювання відносин державного управління / **Ж.В. Завальна** // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 2. – С. 100-105.
2. **Нижник Н.Р.** Системний підхід в організації державного управління / **Н.Р. Нижник, О.А. Машков.** – К.: Вид-во УАДУ, 1998. – 160 с.
3. Сучасні проблеми державного управління: дослідження, технології, методики / За заг. ред. **В.М.Князева.** – К.: Вид-во УАДУ, 1999. – 204 с.
4. **Фаренік С.А.** Логіка і методологія наукового дослідження / **С.А. Фаренік.** – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.
5. **Надолішній П.І.** Етнонаціональний фактор адміністративної реформи в Україні: проблеми теорії, методології, практики: [монографія] / **П.І. Надолішній.** – К.: Вид-во УАДУ, 1998. – 264 с.
6. **Луговий В.І.** Ключові поняття сучасної педагогіки: навчальний результат, компетентність, кваліфікація / **В.І. Луговий, О.М. Слюсаренко, Ж.В. Таланова** // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць : в 5 т.: Загальна педагогіка та філософія освіти. – К.: Пед. думка, 2012. – Т. 1. – С. 23–38.
7. **Нижник Н.Р.** Про державне управління, об'єкт і предмет його теорії / **Н.Р. Нижник, С.П. Мосов** // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. – 2000. – № 3. – С. 56-62.
8. **Бакуменко В.Д.** Методологічний підхід до аналізу процесів самоорганізації в соціальних системах / **В. Д. Бакуменко, О. В. Червякова** // Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. – К.: ВПЦ АМУ, 2012. – Вып. 3 (21). – С. 6-15.
9. **Бакуменко В.Д.** Методологічні підходи щодо аналізу і формування нормативно-правових баз як інструменту державного управління / **В.Д. Бакуменко** // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. – 1999. – № 1. – С. 295-304.
10. **Чмига В. О.** Система підготовки державних службовців у Франції: автореф. дис. канд. з наук. з держ. упр.: 25.00.05 / **Чмига Віра Олександрівна**, УАДУ при ПУ. – К.: УАДУ, 2002. – 20 с.
11. **Верба С.** Впровадження сучасних методів навчання державних службовців із застосуванням європейських стандартів для професіоналізації державної служби України / **С. Верба** // Наукові праці : наук. журн. – Т. 130. – Вып. 117. – С. 71-73.

12. **Корнієцький О.В., Дудник О.В.** Управління ефективністю використання робочого часу в державній службі / **О.В. Корнієцький, О.В. Дудник** // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2016. – № 177. – С. 152-160.

References.

1. **Zavalna Zh.V.** (2009). Shchodo pytannia dohovirnoho rehulivannia vidnosyn derzhavnoho upravlinnia [Concerning the issue of contractual regulation of public administration relations]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava - University of Law*, No 2, pp. 100-105 [in Ukrainian].

2. **Nyzhnyk N.R., Mashkov O.A.** (1998). *Systemnyi pidkhid v orhanizatsii derzhavnogo upravlinnia* [System approach in the organization of public administration]. Kyiv: Vyd-vo UADU, p. 160 [in Ukrainian].

3. **Kniazieva V.M.** (Eds). (1999). *Suchasni problemy derzhavnogo upravlinnia: doslidzhennia, tekhnologii, metodyky* [Modern problems of public administration: research, technology, methodology]. Kyiv: Vyd-vo UADU, p. 204 [in Ukrainian].

4. **Farenik S.A.** (2000). *Lobika i metodolohiia naukovo dooslidzhennia* [Logic and methodology of scientific research]. Kyiv: Vyd-vo UADU, p. 340 [in Ukrainian].

5. **Nadolishnii P.I.** (1998). *Etnonatsionalnyi faktor administratyvnoi reformy v Ukraini: problemy teorii, metodolohii, praktyky* [Ethnonational factor of administrative reform in Ukraine: problems of theory, methodology, practice]. **P.I. Nadolishnii (Ed)**. Kyiv: Vyd-vo UADU, 1998, p. 264 [in Ukrainian].

6. **Luhovyi V.I., Sliusarenko O.M., Talanova Zh.V.** (2012). Kliuchovi poniattia suchasnoi pedahohiky: navchalnyi rezultat, kompetentnist, kvalifikatsiia [Key concepts of modern pedagogy: academic result, competence, qualification]. *Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukraini – Pedagogical and psychological science in Ukraine*, Vol. 1, pp. 23-38 [in Ukrainian].

7. **Nyzhnyk N.R., Mosov S.P.** (2000). Pro derzhavne upravlinnia, obiekt i predmet yoho teorii [On state administration, object and subject of his theory]. *Visnyk Ukrainiskoi Akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy - Bulletin of the Ukrainian Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, No 3, pp. 56-62 [in Ukrainian].

8. **Bakumenko V.D., Chervyakova O.V.** (2012). Metodolohichni pidkhid do analizu protsesiv samoorganizatsii v sotsialnykh systemakh [Methodological approach to the analysis of processes of self-organization in social systems]. *Naukovyi visnyk AMU. Seriia: Upravlinnia – AUC Scientific Bulletin. Series: Office*, Vol. 3 (21), pp. 6-15 [in Ukrainian].

9. **Bakumenko V.D.** (1999). Metodolohichni pidkhody shchodo analizu i formuvannia normatyvno-pravovykh baz yak instrumentu derzhavnogo upravlinnia [Methodological approaches to analysis and formation of normative legal bases as a tool of state administration]. *Visnyk Ukrainiskoi Akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy - Bulletin of the Ukrainian Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, No 1, pp. 295-304 [in Ukrainian].

10. **Chmyha V.O.** (2002). Systema pidhotovky derzhavnykh sluzhbovtiv u Frantsii [System of training civil servants in France]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, p. 20 [in Ukrainian].

11. **Verba S.** Vprovadzhenia suchasnykh metodiv navchannia derzhavnykh sluzhbovtiv iz zastosuvanniam yevropeyskykh standartiv dlia profesionalizatsii derzhavnoi sluzhby Ukrainy [Implementation of modern methods of training civil servants with the application of European standards for the professionalization of the civil service of Ukraine]. *Naukovi pratsi: nauk. zhurn – Scientific works: Sciences. Journ*, Vol. 130, No 117, pp. 71-73 [in Ukrainian].

12. **Kornietskyi O.V., Dudnyk O.V.** (2016). Upravlinnia efektyvnistiu vykorystannia robochoho chasu v derzhavni sluzhbi [The efficiency of working time in the public service]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka – Bulletin of Kharkov national technical University of agriculture named Peter Vasilenko*, No 177, pp. 152-160 [in Ukrainian].

Анотація.

Бакуменко В.Д., Сагачко Ю.М. Методологічні аспекти державного управління в практичній діяльності державних службовців.

В статті йде мова про результати останніх досліджень і публікацій стосовно методології сутності і поняття управління, оскільки тільки державне управління забезпечує функціонування й розвиток суспільства як єдиного цілого. Відображено також зарубіжний досвід стосовно практичного використання знань та умінь щодо методології державного управління. Отже, є необхідним впровадження у повсякденну практику державного управління сучасних підходів, принципів та методів, адаптованих до реалій України; вдосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців шляхом їх навчання сучасній методології управлінської діяльності.

Ключові слова: управління, державне управління, державні службовці, методологія державного управління, професійна підготовка.

Аннотация.

Бакуменко В.Д., Сагачко Ю.М. Методологические аспекты государственного управления в практической деятельности государственных служащих.

В статье идет речь о результатах последних исследований и публикаций относительно методологии сущности и понятия управления, поскольку только государственное управление обеспечивает функционирование и развитие общества как единого целого. Отражены также зарубежный опыт по практическому использованию знаний и умений по методологии государственного управления. Итак, необходимо внедрение в повседневную практику государственного управления современных подходов, принципов и методов, адаптированных к реалиям Украины; совершенствование подготовки, переподготовки и повышения квалификации государственных служащих путем их обучения современной методологии управленческой деятельности.

Ключевые слова: управление, государственное управление, государственные служащие, методология государственного управления, профессиональная подготовка.

Abstract.

Bakumenko V.D., Sahachko Yu.N. Methodological aspects of public administration in the practical activities of civil servants.

The article deals with the results of recent studies and publications on the methodology of the essence and concept of management, since only public administration ensures the functioning and development of society as a whole. Foreign experience in the practical use of knowledge and skills on the methodology of public administration is also reflected. So, it is necessary to introduce modern approaches, principles and methods that are adapted to the realities of Ukraine in the daily practice of public administration; improving the training, retraining and upgrading of civil servants by training them in modern management methodology.

Key words: *management, public administration, civil servants, methodology of public administration, vocational training.*

УДК 339.137.2

ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

ВОРОНЯНСЬКИЙ О.В., К. ІСТ. Н., ПРОФЕСОР,

БОНДАР Н.О., К. ІСТ. Н., ДОЦЕНТ,

***ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Постановка проблеми у загальному вигляді. У багатьох країнах світу туризм, будучи однією з найбільших прибуткових галузей, займає значне місце у формуванні валового внутрішнього продукту, створенні додаткових робочих місць і забезпеченні зайнятості населення, оптимізації зовнішньоторговельного балансу. Організація туризму в регіоні тісно пов'язана з функціонуванням практично всіх секторів регіональної економіки, в значній мірі стимулює галузеву диверсифікацію регіону, розвиток соціальної та побутової інфраструктури, активізацію підприємництва і інвестиційну привабливість регіону, привертає особливу увагу до раціонального природокористування.

Трохи більше, ніж за півстолітню історію туризм з «рядового» виду економічної діяльності перетворився в одну з провідних сфер світової економіки. Прибуток від туризму, за даними ЮН ВТО (Всесвітня туристична організація) формує близько 11 % світового ВВП (валового внутрішнього продукту). З 1950 по 2000 рік середній темп зростання обсягів туризму в світі становив 7% в рік, набагато перевищуючи середньорічні темпи зростання світової економіки в